

Grobovi

Marijana Hameršak, Sanja Horvatinčić

Na putu prema Europi ilegalizirani putnici iz Azije i Afrike skrivaju se na krovovima vlakova, u podvozjima autobusa i kamiona ili unutar kontejnera i hladnjača. Izbjegavajući granične kontrole, policijske ophodnje, ograde i druge materijalne ili simboličke prepreke, ali i deportaciju i **detenciju**, kreću se kroz kraške predjele i minska polja, kroz **naoružane krajolike**, **šume**, planine i brojne rijeke. Umiru tražeći i čekajući priliku da konačno prijeđu još jednu granicu.

Ove prerane, nasilne **smrti** rezultat su suvremenih graničnih praksi, rasijaliziranog isključivanja i progona. Mnogi umrli na granicama su **nestali**. Pronalazak tijela ili prijavu smrti prate različiti postupci nakon kojih se preminule repatriira ili ih se, sukladno zakonu, pokapa u grobove na lokalnim grobljima unutar općina u kojima su pronađeni. Ti su grobovi među malobrojnim lokalnim materijalnim tragovima života, bijega i smrti onih koji su prkosili granicama zatvorenima pred njima.

Grobovi onih koji su umrli duž granica i zbog granica, kada govorimo o Hrvatskoj i susjednim državama, **rasuti** su uz ceste, mjesta progona i same te granice. Često nevidljivi, smješteni na rubovima globalja, **obilježeni** na različite načine, od različitih **materijala**, usamljeni ili grupirani, nerijetko **anonimni** – ti su grobovi znakovi nasilno prekinutih života, brutalnosti granica i posthumne marginalizacije. Održavani, s trajnim nadgrobim spomenicima ili tek skromno ukrašeni cvijećem i drugim znakovima brige, oni mogu biti i mjesta okupljanja, sućuti i tugovanja.

Dokumentiranje i kartiranje tih grobova dio je šireg napora praćenja smrti na granicama – djelovanja koje se većinom odvija kroz transnacionalnu mrežu aktivista, istraživača i drugih koji rade s materijalnim tragovima i oko njih, odupirući se ustrajnom brisanju migrantskih života i ukazujući na brutalnost suvremenog europskog graničnog režima. Kartiranje je dokumentarna metoda koja može biti od pomoći obiteljima i prijateljima preminulih, aktivistima i istraživačima, ali i praksa koja potiče komemoracije i potragu za pravdom. Prostorni prikaz smrti proširuje našu percepciju geografija nasilja, **uzroka smrti**, gubitaka i tragova, dok prateće kategorizacije, u kojima oznaka „nepoznato“ prevladava ili se ubraja među najčešće, upućuju ne samo na obilježja tih tragova, nego i na njihovu nevidljivost.

8. 12. 2025.